

Fővárosi Ítéltábla

16.Gf.40.108/2022/5-II.

A Fővárosi Ítéltábla az Orgován Ügyvédi Iroda (cím1, ügyintéző: dr. Orgován István ügyvéd) által képviselt felperes1 (cím2) felperesnek a Vitári Ügyvédi Iroda (cím3, ügyintéző: dr. Balogh István ügyvéd) által képviselt alperes1 (cím4) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2021. december 3-án kelt 11.G.40.766/2020/32-II. számú ítélete ellen a felperes részéről benyújtott fellebbezés folytán – nyilvános fellebbezési tárgyaláson – meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 23.500 (huszonháromezer-ötszáz) forint + áfa összegű másodfokú perköltséget.

A felperes által meg nem fizetett 2.500.000 (kétmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás lényege szerint a felek között 2008. március 10-én kölcsönszerződés száma1 számú kölcsönszerződés jött létre CHF alapú, szabad felhasználású jelzáloghitelre, egyenletes részletfizetéssel, hat hónapos kamatperiódussal, türelmi idővel. A szerződés I.1. pontja szerint alperes a felperesnek 123.885 svájci frank kölcsönt nyújtott. Az I.2. pont szerint 240 hónap a futamidő, melyből 96 hónap a türelmi idő. A szerződés I.3. pontja szerint az ügyleti év a szerződés vonatkozásában egy teljes év, a kamatperiódus hat hónap, az annuitás számítás az ügyleti év kezdő napjával kezdődik. Az I.4. pont szerint a felek kijelentették és kötelezték magukat arra, hogy bármely elszámolási vita, illetve banki igény kielégítés esetére vagy az okirat szerinti kölcsönből mindenkor fennálló kölcsön és egyéb tartozás mértékére a folyósítás teljes időpontja, a teljesítési kötelezettség lejáratának megállapítása, valamint bármely egyéb, a közvetlen bírósági

végrehajtás céljából szükséges tényadat megállapítása tekintetében a felperes banknál vezetett számlái és a bank nyilvántartásai, könyvei alapján készült közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványt fogadják el, mint közhiteles, aggálytalan tartalmú bizonyítékot. A II.1. pont szerint a kölcsön folyósítása az adós banknál vezetett bankszámlájára történő egyösszegű átvezetéssel realizálódik.

[2] A III.1. pont szerint a THM 7,5 %, a III.2. pont szerint türelmi idő konstrukció esetében a türelmi idő alatt kizárólag kamatfizetés történik. A III.3. pont szerint az éves kamatláb a folyósítás időpontjában a hirdetményben megállapított érték évi 6,69 %, a kölcsön éves kamatlába hat hónapos kamatperiódusonként változó. A III.5. pont szerint a folyósítási jutalék 2 %. A IV.1. pont szerint felperes tudomásul vette, hogy a havi kölcsöntörlesztési és kamatfizetési kötelezettsége megállapítása a futamidő alatt a türelmi idő konstrukció esetén a türelmi idő leteltét követően annuitás módszerével történik. Ennek megkezdését követően a kölcsön és a kamat együtt képezi a havi törlesztőrészletet, melynek összege kamatperióduson belül állandó, a törlesztőösszegekben a tőke és kamat egymáshoz viszonyított aránya változó.

[3] A IV.3. pont szerint a türelmi idő konstrukció esetén a törlesztőrészlet havi összege 713,68 svájci frank, mely a türelmi idő alatt a napi kamatszámításra tekintettel az adott törlesztési esedékességi hónap napjainak számának függvényében változhat. Adós tudomásul vette, hogy ez az összeg tájékoztató jellegű. A türelmi idő nélküli konstrukció esetén, illetve a türelmi idő konstrukció esetében a türelmi idő leteltét követően a tőke és a kamat havi együttes összege 1133,31 svájci frank. A mindenkor esedékes törlesztőrészlet és minden más pénzübeni kötelezettség svájci frankban teljesítendő, más pénzüben való teljesítés esetén a bank által az esedékesség napján alkalmazott, a bank hirdetményében hivatkozott számlakonverziós devizaeladási árfolyamon kiszámított svájci frank összeget fordít az éppen esedékessé vált kötelezettség teljesítésére. A IV.4. pont szerint a tőke és a kamat havi összege minden hónap 15. napján esedékes. A IV.5. pont szerint a türelmi idő konstrukciónál az első törlesztés 2008. április 15., az első törlesztőrészlet megfizetése 2016. április 15., az utolsó törlesztőrészlet megfizetése 2028. március 15. A törlesztések száma 96, a törlesztőrészletek száma 144. A IV.6. pont szerint a folyósítási jutalék 1.500 svájci frank. A VI. pont a szerződésszegés eseteit rögzítette. A szerződés VII.1. pontja alapján, ha a svájci frank forint árfolyamának nagymértékű változása miatt (legalább 5 %-os változás, figyelembe véve az esetleg megváltozott piaci viszonyokat is) a biztosítékul nyújtott ingatlan értéke már nem lesz a bank számára kielégítő, mint biztosíték, akkor az adós köteles 30 naptári napon belül a bank számára kielégítő pótfedezetet biztosítani. A VII.2. pont szerint felperes kifejezetten nyilatkozott, hogy a banki felvilágosítást, mely szerint a kölcsön vonatkozásában jelentős árfolyamkockázata keletkezhet, abban az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik, a kölcsön fedezete pedig nem svájci frank forrás, megértette, és ezen információ tudatában is igénybe kívánja venni a szerződésben meghatározott kölcsönösszeget.

[4] A felperes 2008. február 20-án aláírta a teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt tájékoztatót a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól. Ebben alperes tájékoztatta a felperest, hogy a devizában történő finanszírozás választásával élvezheti a választott deviza piacának előnyeit, ugyanakkor viseli annak kockázatait is. A kölcsönszerződés megkötésével felperes tudomásul vette, hogy alperes a folyósított kölcsönösszeget a választott devizanemben tartja nyilván és arra vállal kötelezettséget, hogy a

kölcsönt a felperes által választott külföldi devizában fizeti vissza. Tekintettel arra, hogy a forint és a szerződés szerint választott idegen deviza átváltási aránya, az árfolyam a napi piaci mozgások hatására változhat, a felperes figyelmét alperes felhívta, hogy egy esetleges kedvezőtlen árfolyamváltozás, emelkedés a felperesnek előre nem látható és előre ki nem számítható többletkötelezettséget okozhat. E finanszírozás előnye, hogy ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben esik az árfolyama, úgy csökken a finanszírozás forint ellenértéke, vagyis a tőkeösszeg és kamat visszafizetését szolgáló törlesztőrészeket fedező deviza megvásárlása kevesebbe kerül, ahhoz kevesebb forint szükséges. Ebben az esetben a teher csekélyebb és ez azt a helyzetet is eredményezheti, hogy kevesebbet kell visszafizetni, mint amennyi kölcsön a hitelszerződés megkötésekor kiszámított forint ellenérték alapján elvárt volt. Fordított esetben, ha a finanszírozás devizanemének a forinttal szemben nő az árfolyama, úgy növekedik a finanszírozás ellenértéke, a tőkeösszeg és kamatai törlesztőrészeinek megfizetéséhez ebben az esetben magasabb forintösszeg szükséges, tehát ebben az esetben a felvett devizahitel visszafizetéséhez több forintot kell megfelelő devizanemre átváltva felhasználni. A hitel kamatait a kiválasztott deviza iránti nemzetközi kereslet-kínálat alapján alakuló elszámoló árak határozzák meg. A kamatláb rendszeres időközönként a megállapított kamatperiódusnak megfelelően változik és a kiválasztott devizanem mindenkor piaci viszonyaihoz igazodik. Egy kamatperiódus alatt tehát egyik határidőtől a következőig a kamatláb változatlan marad annak ellenére is, hogy a piaci viszonyokban változás következik be. A kamatszint a finanszírozás devizanemében többnyire különbözik a forint kamatszintjétől és teljesen más tendenciát követhet. Ennek következtében az alperes kijelentette, hogy nem tud felelősséget vállalni arra, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt a felperesnél adott esetben bekövetkező többletterhet átvállalja. Különösen nem vállal kötelezettséget arra, hogy tájékoztassa a felperest egy esetlegesen bekövetkező kedvezőtlen változásról, így a felperesen múlik ennek megfelelően a változások követése és az, hogy ez alapján bármilyen intézkedést tegyen. A felperes a kölcsönszerződés aláírásával igazolta, hogy ennek a finanszírozásnak a kockázatairól világos tájékoztatást kapott, a kockázati összetevőket ismeri és a hitelt ennek ismeretében is fel kívánja venni.

[5] A 2013. október 15. napján okiratba foglalt jegyzőkönyv és tanúsítvány megnevezésű közokirat szerint alperes a felperessel kötött perbeli kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta és az adós teljes tartozását lejárttá tette. A felperes tartozása 2013. október 2. napján 123.885 svájci frank tőke, 10.677,23 svájci frank esedékes ügyleti kamat, 91,4 svájci frank késedelmi kamat, összesen 134.653 svájci frank volt.

[6] A 2015. április 10-én kelt elszámoláshoz kapcsolódó értesítő levél szerint a tisztességtelenül felszámolt összeg 10.605,34 svájci frank, a pénzügyi teljesítés napját követően a nyilvántartás devizanemében felperesnek 139.958,74 svájci frank tartozása állt fenn.

[7] Felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy a 2008. március 19-i kölcsönszerződés IV.3. pontja azon rendelkezése, mely szerint „más pénznemben való teljesítés esetén a bank által az esedékesség napján alkalmazott deviza eladási árfolyamon kiszámított svájci frank összeget fordít az éppen esedékessé vált kötelezettség teljesítésére” lehetővé teszi a szolgáltató számára, hogy az esedékesség napján alkalmazott devizaárfolyammal kapcsolatos szerződési feltételt egyoldalúan értelmezze, így

tisztességtelen, érvénytelen, ezért felperes befizetéseit a forintosításig, vagyis 2015. február 1-ig a szerződéskötéskor jegyzett árfolyamon kellett konvertálni. Az érvénytelenség jogkövetkezménye körében a IV.3. pont érvénytelensége kiküszöbölését a kölcsönszerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítását kérte és annak megállapítását, hogy alperessel szemben 3.728.960 forint túlfizetése keletkezett. Alperest a megállapítás tűrésére és fenti összeg tartozásból történő jóváírására kérte kötelezni.

Másodlagosan a IV.3. pont támadott rendelkezése tisztességtelensége miatt annak megállapítását kérte, hogy a rá a forintosításig, 2015. február 1-ig az árfolyamemelkedés 25 %-át lehet háritani, a többi árfolyamemelkedést alperesnek kell viselnie. Az érvénytelenség jogkövetkezménye körében a kölcsönszerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítása mellett annak megállapítását kérte, hogy alperessel szemben 2.796.720 forint túlfizetése keletkezett, alperest e megállapítás tűrésére és a fenti összeg jóváírására kötelezni kérte.

Harmadlagosan a kölcsönszerződés VII.2. pontja, illetve a szerződéskötés előírt kockázatfeltáró nyilatkozat megjelölt része tisztességtelenségének a megállapítását kérte azzal, hogy a kölcsönszerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítása mellett alperessel szemben 3.728.960 forint túlfizetése keletkezett, melynek tűrésére és ezen összeg tartozásból történő jóváírására kérte alperest kötelezni.

Negyedlegesen a VII.2. pont semmissége megállapítása mellett annak megállapítását kérte, hogy a forintosításig, 2015. február 1-ig az árfolyamemelkedés 25 %-át lehet rá háritani, a többi alperesnek kell viselnie. Kérte annak megállapítását, hogy alperessel szemben 2.796.720 forint túlfizetése keletkezett, alperest a megállapítás tűrésére és a fenti összeg tartozásból történő jóváírására kérte kötelezni.

Előadta, nem volt világos, hogy alperes által az esedékesség napján alkalmazott devizaárfolyamon kiszámított svájci frank összeget alperes hogyan határozza meg. Alperes belátására van bízva, hogy mekkora árfolyamot állapít meg. A kockázatfeltáró nyilatkozat nem jelentett megfelelő tájékoztatást, az nem terjed ki az árfolyamkockázat törlesztőrészletekre gyakorolt hatására sem. Be kellett volna mutatni, hogy az árfolyam mitől változhat. Nem volt lehetősége, hogy az árfolyamemelkedés bekövetkeztének reális valóságára következtessen. Az árfolyam tendenciáit számszakilag is be kellett volna mutatni. A tájékoztatás nem felelt meg a 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdésének, a világos és érthető megfogalmazás követelményének. A „napi piaci mozgások” meghatározás nem megfelelő, nem derül ki, hogy milyen piaci mozgások hatására változik az árfolyam. A szükséges információkat alperes nem adta át, nem tüntette fel az árfolyamváltozás mechanizmusának konkrét működését. A tájékoztatás nem tért ki a deviza kamatlábak változására, annak jelentős mértékére, és hogy az befolyásolja a törlesztési kötelezettséget. Nem tért ki arra a tájékoztatás, hogy az árfolyam kedvezőtlen változása hatásai kumulálódnak. Nem tért ki arra sem, hogy a törlesztőrészlet emelkedése korlátlan vagy korlátozott-e, alapvető közgazdasági összefüggések nem állapíthatók meg, jelentős egyenlőtlenség áll fenn. A szerződés az alperes oldalán bekövetkező költségnövekedést felperesre háritja, az árfolyamkockázat korlátlan viselésének kötelezettsége szintén egyensúlytalan helyzetet teremt. A szerződés megfosztotta annak lehetőségétől a felperest, hogy a szerződés bíróság általi módosítását eredménnyel kérje. Nincs joga a devizanem-váltásra. Utalt az Európai Unió Bírósága (EUB) C-776/19., a C-782/17. számú ítéletére, annak 100-102. pontjára.

[8] Alperes a kereset elutasítását kérte, utalva arra, a piaci mozgásokat nem a bank határozza meg. Az árfolyamot az üzletszabályzat 3. pontja szerint határozta meg. Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás megtörtént, a felek kötelezettségei egyensúlyának a

Ptk. 209. § (1) bekezdése szerinti sérelme nem áll fenn, a feltétel nem világos, nem érthető volta csupán a tisztességtelenség vizsgálatához nyitja meg az utat. Kétlépcsős vizsgálatot kell lefolytatni, első lépcsőben az árfolyamkockázat feltárás megfelelőségét kell vizsgálni. Előadta, a tájékoztatás megfelelő volt. Bemutatta a felperest terhelő árfolyamkockázatot és annak hatását a törlesztőrészletre. Csak a második lépcsőben vizsgálható a szerződéskötéskori jelentős egyenlőtlenség, utólagos eltolódás már nem értékelhető.

[9] Az elsőfokú bíróság a 2021. december 3. napján kelt 11.G.40.766/2020/32-II. számú ítéletével a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 104.458 forint perköltséget. Akként rendelkezett, a le nem rótt 1.500.000 forint kereseti illeték az állam terhén marad.

[10] Az elsőfokú bíróság a szerződést és a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát figyelembe véve rögzítette, a Ptk. 523. § (1) bekezdése szerinti kölcsönszerződés jött létre a felek között, mely tartalmazott Általános Szerződési Feltételeket is. Nem volt vitatott, hogy az a Ptk. 685. § e) pontja szerinti fogyasztói szerződésnek minősül. Utalt arra, a felek közt a 2014. évi XL. törvény szerinti elszámolás megtörtént, az felülvizsgáltként minősül. A 6/2013. PJE, valamint az EUB C-26/13. számú ítélete 39., 40. pontja, a Ptk. 205. § (3) bekezdése, 209. § (1) bekezdése és (2) bekezdése, a 2/2014. PJE határozat 1. és 3.1. pontjai felhívása után megállapította, a felperes részére nyújtott tájékoztatás megfelelősége kapcsán mérlegelendő volt az EUB C-186/16. számú ítélete, a C-51/17. számú ítélet 73., 74., 75., 78. pontja, továbbá a C-227/18. EUB határozat. A Kúria a C-51/17. EUB ítélet értelmezése során fenntartotta a 2/2014. PJE-ben foglaltakat. Az elsőfokú bíróság utalt az EUB C-776/19.-C-782/19. számú egyesített ügyekben hozott ítéletére, a C-186/16. számú EUB határozatban foglaltakra.

[11] Kifejtette, a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi CXII. törvény 203. §-a, illetve a Pp. 272. § (2) bekezdése és az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. pontja figyelembevételével abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a perbeli fogyasztói kölcsönszerződésben az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás megfelel-e a Ptk. 209. §-ában írtaknak, illetve figyelemmel kellett lenni az EUB vonatkozó joggyakorlatában meghatározott szempontokra is. Vizsgálni kellett, a tájékoztatásból egyértelműen kitűnik-e az, hogy az árfolyamkockázat hatására a törlesztőrészlet összege korlátozás nélkül megemelkedhet, az árfolyamváltozás iránya, mértéke előre nem állapítható meg, annak nincs felső határa, az árfolyamváltozás valós, vagyis a hitel futamideje alatt bekövetkezhet.

[12] Eseti döntés felhívása mellett kitért arra, a Ptk. 205. § (1)-(2) bekezdése alapján valamely szerződés vagy szerződési feltétel érvénytelensége a szerződéskötés időpontjára visszavezetve vizsgálható. Az érvénytelenség lényeges tartalmi eleme, hogy a szerződés vagy annak egy része már megkötésekor olyan hibában szenved, hogy arra a későbbiekben jogot alapítani nem lehet.

[13] Az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás tisztességességének megítélése során nem csupán a szerződés 7. pontjában, hanem az egyoldalas, felperes által aláírt kockázatfeltáró nyilatkozatban írtak értékelésével az elsőfokú bíróság a tájékoztatást megfelelőnek ítélte. Rögzítette, felperes tudatában volt annak, hogy deviza alapú kölcsönszerződést kötött, azaz tartozása devizában áll fenn. Ebből következően a tartozás mértéke a deviza értékének megfelelően változik. Tudatában volt annak is, a hitel teljes költségére is kihatással van az a tény, hogy devizában adósodott el. A hitel teljes költsége kiszámíthatósága szempontjából annak van jelentősége, hogy a fogyasztó értékelni tudja, az árfolyamváltozásnak rá nézve lehetnek jelentős gazdasági következményei, ennél fogva értékelni tudja a hitel teljes költségét. A tájékoztatás megfelelt a „szükséges” követelményszintnek, világos, érthető volt, hogy a CHF-nek a forinttal szembeni árfolyam alakulása a kölcsön forintban történő visszafizetésének terheit nem csupán csökkentheti, hanem növelheti is, mindebből jelentős változás is adódhat. Az árfolyamkockázatot felperesnek azért kell viselnie, mert a kölcsönszerződés kirovó pénzneme CHF, a jövedelme nem CHF-ben keletkezett. Felperes a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatairól világos, érthető tájékoztatást kapott, majd úgy nyilatkozott, hogy a kockázati összetevőket ismeri. Felmérte a devizakockázat gazdasági következményeit is és a kockázati összetevők ismeretében is fel kívánja venni a kölcsönt. Alperes figyelmeztette arra is, hogy a piac kedvezőtlen alakulása miatt bekövetkező többlet terhet átvállalni nem tudja. Alperes világosan, érthetően megfogalmazta a devizakölcsön felvételével együtt járó árfolyamkockázatot.

[14] A felperes több évtizedes futamidőt vállalt, ilyen hosszú időszak alatt az árfolyamkockázatot jelentősen befolyásoló gazdasági események is bekövetkezhetnek. Az EUB a C-227/18. határozatában arra a következtetésre jutott, a világos és érthető megfogalmazás követelményének megfelel az a deviza alapú kölcsönszerződés, mely úgy terheli a fogyasztóra az árfolyamkockázatot, hogy nem figyelmezteti kifejezetten arra, az árfolyamváltozásnak nincs felső határa. A fogyasztót nem csupán arról a lehetőségről tájékoztatták, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték, emelkedhet vagy csökkenhet, hanem akként is, hogy értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt esetleg jelentős gazdasági következményeit is. A tájékoztató e feltételnek is megfelelt, hiszen kitért arra, hogy a CHF-nek a forinttal szembeni árfolyam alakulása a kölcsön forintban történő visszafizetésének terheit növelheti is, mindebből előre nem látható, ki nem számolható változás is adódhat, amit felperesnek kell viselnie. Így felperes felmérhette, hogy az – akár jelentős – árfolyamváltozás a törlesztőrészek összegére és a tőkeösszeg forintban kifejezett ellenértékére hatással van, az jelentősen növekedhet is.

[15] Amennyiben felperes úgy ítélte meg, hogy információ hiánya miatt nem tud megalapozott döntést hozni, nem volt elzárva attól a lehetőségtől, hogy további tájékoztatást kérjen. Felperes megkapta a szükséges tájékoztatást, vállalta az árfolyamváltozásból eredő kockázatot, a szerződés szövegéből és a nyújtott tájékoztatásból kitűnt számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Megállapíthatta azt, hogy a kölcsön törlesztése erősen függ a CHF magyar forinttal, egyéb devizákkal szembeni árfolyama alakulásától, tisztában volt az árfolyamváltozás, devizakockázat gazdasági következményeivel.

[16] Mind a külföldi devizában történő finanszírozás általános kockázatáról szóló okirat, mind a szerződés 7. pontja szerkezeti elhelyezéséből, megszővegezéséből adódóan áttekinthető szerkezetben, egyértelműen érthető tartalommal jelent meg a fogyasztó számára. Az alaki szempontú érthetőség elvárása nem sérült.

[17] A kockázatteltárás kitért a fogyasztó fizetési kötelezettsége kitettségére az árfolyam és az adott devizára irányuló kamatváltozás szempontjából, de mutatta a forint leértékelődésének az adott devizára irányadó kamat emelkedésének törlesztőrésztetekre gyakorolt hatását, a kamatemelkedés, a forint árfolyam gyengülés eredményét is.

[18] Világos a tájékoztatás arra nézve is, hogy a forint gyengüléssel együtt jár a fogyasztó deviza tartozásának és az ügylet biztosítékát jelentő ingatlan hitelfedezeti arányának romlása, ami a fogyasztó számára további, gazdaságilag jelentős, nehezen viselhető kötelezettségeket eredményezhet (pótfedezet). Kiemelte a bíróság, hogy a kölcsönszerződés VII.1. pontja szerinti, legalább 5 %-os árfolyamváltozásnak kizárólag a banknak nyújtott ingatlanfedezet kiegészítése szempontjából volt jelentősége. Szintén az árfolyamváltozás lehetséges mértékének kedvezőtlen változására utal, abból nem vonható le az a következtetés, hogy az ingatlan fedezeti értékéig kellett volna a szerződés alapján az árfolyamkockázatot felperesnek viselnie.

[19] A tájékoztató kitért az árfolyamváltozás és kamatváltozás törlesztőrésztetekre gyakorolt hatására. A tájékoztatásból arra lehet következtetni, hogy az árfolyamkockázat hatására a törlesztőrésztlet összege emelkedhet. Alperes nem jelölte meg, hogy ennek bármilyen korlátja lehetne, tájékoztatta felperest, hogy az árfolyamkockázatot teljes egészében ő viseli. Ebből az következik, korlátozás nélkül emelkedhet a törlesztőrésztlet. Abból, hogy az árfolyamváltozásból eredő árfolyamkockázat a törlesztés tekintetében okozhat növekedést, de csökkenést egyaránt, következik az is, annak iránya és mértéke nem állapítható meg.

[20] Utalva az EUB C-51/17. határozatára, rögzítette, az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó felperes ismeretében volt annak, hogy a forint leértékelődhet, ami a törlesztőrésztetek és a tőketartozás emelkedését jelenti. A felperes nem gondolhatta alappal, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy őt nem, vagy csak korlátozott mértékben terheli.

[21] Elvárható volt tőle, hogy a nagy összegű és hosszabb távú pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződéskötés előtt, illetve esetleg további tájékoztatást kérjen. Nem volt alperesnek olyan kötelezettsége, hogy akár konkrét számításokon keresztül bemutassa az árfolyam várható jövőbeni változásait. Iratellenes volt felperes azon állítása, hogy a külföldi deviza kamatláb változásáról, annak

gazdasági hatásairól nem kapott tájékoztatást. Erre vonatkozóan a kockázatfeltáró nyilatkozatban voltak rendelkezések. Az sem jelent automatikusan tisztességtelenséget, ha a deviza kamat változásával összefüggésben nem kap a felperes tájékoztatást, mivel az adott konstrukcióban a kamat mértékét számos tényező befolyásolja. Az elszámolás során a tisztességtelenül felszámított kamat felperes javára elszámolásra került.

[22] A tájékoztatás, a kockázatfeltárás két héttel megelőzte a szerződéskötést, így kellő idő állt felperes rendelkezésére.

[23] Nem igazolt, hogy a banki ügyintéző nem járt el megfelelő szakmaisággal, az írásbeli tájékoztatás megfelelő volt, a banki ügyintéző azzal ellentétes tájékoztatást nem adott. Külön szóbeli tájékoztatás nem volt szükséges.

[24] Felperes állította, hogy az írásbelitől eltérő szóbeli tájékoztatást kapott az árfolyamkockázatról, azonban a szerződéskötésnél közreműködő tanú tanú vallomása ezt nem támasztotta alá. Az ügyintéző nem tudott visszaemlékezni a felperessel folytatott egyeztetésekre, vallomása általános jellegű volt. Arra sem emlékezett, hogy a felperes ügyfélközvetítővel járt-e el. A felperes bizonyítani nem tudta, hogy az írásbelitől eltérő tájékoztatást kapott, így az írásban adott tájékoztatás tartalma volt figyelembe vehető, amely pedig megfelelő volt.

[25] Felperes arra is hivatkozott, hogy a VII.2. pont a szerződés bíróság általi módosítását kizárta. A szerződés ezen pontjából ilyen korlátozás nem következethető. A 6/2013. PJE 7. pontja a deviza alapú kölcsönszerződések, mint tartós jogviszonyok kapcsán értelmezte a Ptk. 241. §-a szerinti bírósági szerződésmódosítás lehetőségét, rámutatva, a szerződések nagy tömegét érintően nem a bírói út igénybevétele a legalkalmasabb eszköz a társadalmi probléma orvoslására, de a lehetőség elvileg fennállt. Ezt kizáró rendelkezés a perbeli szerződésben nincs.

[26] Nem áll fenn a 18/1999. (II. 15.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés i) pontjában írt tisztességtelenségi ok és az a) pontra is alaptalanul hivatkozott a felperes. A szerződés nem tartalmaz olyan kikötést, mely alperest jogosítaná a szerződés bármely feltételének értelmezésére. Az árfolyam-mozgásra alperesnek nem volt ráhatása. Az árfolyam folyamatosan változott, a felektől függetlenül. Nyilvánvaló semmisséget az elsőfokú bíróság nem észlelt.

[27] A Pp. 81. § (1) bekezdése és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. §-a alapján döntött a perköltség viseléséről azzal, hogy felperes személyes költségmentessége folytán a le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli.

[28] Az ítélet ellen a felperes fellebbezett.

[29] Felperes a kiegészített fellebbezését akként terjesztette elő, hogy kérte az ítélet megváltoztatását, a kölcsönszerződés IV. fejezet 3. pontja és VII. fejezet 2. pontja érvénytelenségének megállapítását. Az érvénytelenségi ok kiküszöbölésével kérte a kölcsönszerződés ítélethozatalig történő érvényessé nyilvánítását úgy, hogy a kölcsönszerződésben foglalt svájci frank árfolyamához kötött, az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettségeket felperes a szerződés aláírásának időpontjában MNB által jegyzett 168,76 HUF/CHF árfolyamhoz képest bekövetkezett árfolyam-változásból eredően a tárgyévben bekövetkezett árfolyamemelkedés átlagának 25 %-áig köteles viselni 2015. február 1-ig, így felperesnek 2.796.720 forint túlfizetése keletkezett, ezért a kölcsönszerződésből eredő tartozása 2015. április 10-i értéknappal 33.098.497 forint. Kérte perköltségben alperest marasztalni.

[30] Az elsőfokú ítélet lényege ismertetése után előadta, az árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezés tisztességtelenségét azon az alapon is állította, hogy a szerződés a felek közt jelentős egyenlőtlenséget hoz létre, ezért tisztességtelen. Az elsőfokú ítélet [80] pontja az ezzel kapcsolatos kereseti kérelem körében csak az egyoldalú szerződésmódosítás kérdéskörét érintette. A keresetet fenntartja, az ítélet sérti a Ptk. 205. § (3) bekezdését, 209. § (1)-(2) bekezdését, 209/A. § (2) bekezdését. Az elsőfokú ítélet a szerződési kockázatok ismertetése elmulasztásából fakadó jelentős egyenlőtlenség körében egyáltalán nem foglal állást, ezért megsértette a Pp. 1. § (2) bekezdését. Az ítélet [69] pontjában foglaltakkal szemben az árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezés nem volt világos és érthető. Utalt ebben a körben az EUB C-227/18. számú határozatára, a 2/2014. PJE-re, a C-51/17. határozatra. A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján adós és az alperes a kölcsönszerződés megkötését megelőzően, 2008. február 20-án írták alá a kockázatfeltárányilatkozatot. Ezt vizsgálta az elsőfokú bíróság, illetve a szerződés VII.2. pontját, a svájci frank klauzulát. Az ítélet [71] pontjában foglaltakkal szemben a tájékoztatás nem volt alkalmas minden további magyarázat nélkül arra, hogy biztosítsa az árfolyamkockázat pénzügyi kötelezettségekre gyakorolt esetleg jelentős gazdasági következményeinek megfelelő megismerhetőségét. A devizában megállapított törlesztőrészletek forintban fizetendő ellenértéke emelkedésének lehetőségéről adott tájékoztatás nem azonos tartalmú azzal, hogy az korlátlanul megnövekedhet, az adósok jövedelmi vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat. A „magasabb forintösszeg” konkrét adatok, számok, arányok nélküli meghivatkozással jelentheti azt is, hogy az csak nehezen viselhető, de teljesíthető fizetési kötelezettséget jelent. A tájékoztató nem tartalmaz szemléltető, a forint árfolyamnak a svájci frankhoz képest lehetséges változásaira modellezett eseteket, sem részletes és informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő, a forintügyletektől eltérő kockázatokra. A tájékoztatás legfeljebb a devizahitel lényegének ismertetéséhez elegendő. Nem tekinthető a C-227/18. határozatban írt követelményeknek megfelelő tájékoztatásnak. Az egyforma valószínűséggel utalt a finanszírozás kapcsán az árfolyam növekedésére, csökkenésére, ez úgy értendő, hogy a forint árfolyamváltozás a svájci frankhoz képest mindkét irányban egyenlő valószínűséggel bekövetkezhet. Semmilyen formában nem utalt a tájékoztatás a tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének lehetőségére és a nehezen viselhetőségre. Eseti döntésre, illetve az EUB C-227/18. döntésére utalt ebben a körben. Az

adós azt vette tudomásul, hogy jelentős árfolyamkockázat keletkezhet az esetben, ha az árfolyam jelentősen változik. A pótfedezet biztosítására vonatkozó VII.1. pont a nagymértékű változást legalább 5 %-os mértékben definiálja, ebből az adós számára egyértelművé kellett válnia, hogy a forint akár 5 %-kal nagyobb árfolyamromlásával is számolni lehet. E szerződéses rendelkezés nem tekinthető a fogyasztó által viselendő kockázat behatárolásának. A tájékoztatás azonban nem hívja fel adós figyelmét kellő súllyal, átlátható módon az árfolyamkockázat mibenlétére, annak esetleg előre nem látható bekövetkezése kapcsán arra, az adós gazdasági helyzetét súlyosan érintheti. Hivatkozott a C-377/14. EUB ítéletre, illetve a 2014/17/EU irányelv preambuluma, illetve további eseti döntésre. A jelentős egyenlőtlenség körében utalt az Európai Unió Bírósága C-555/07. számú ítéletére, azt részletezve. A C-229/19. és C-289/19. egyesített ügyekben hozott döntést is részletezte, illetve a C-776/19. és C-782/19. ügyekben hozott határozatot is. Az egyensúlytalan helyzet megállapítható akkor is, ha a szerződés az adósnak nem biztosít egyoldalú, a saját jövedelme szerinti devizanemre való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot. Az árfolyamkockázat aránytalan volt, a jelentős egyenlőtlenség körében tett előadását alperes az eljárás során nem cáfolta. Ebben a körben is le kellett volna folytatni a vizsgálatot. Érdemben vizsgálni kellett volna az egyenlőtlenség körében előadottakat.

[31] Alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és felperes másodfokú perköltségben marasztalását kérte. A megalapozatlan fellebbezésben foglaltakra figyelemmel rámutatott, a Kúria több ízben kimondta, hogy az alperesi bank tájékoztatója megfelel az EUB előírásainak. Az általa hivatkozott ügyekben hozott ítéleteket csatolva kiemelte azok releváns részeit. A felperes által állított jelentős egyenlőtlenség kapcsán idézte a 93/13/EGK irányelv 3. cikk (1) bekezdését, 4. cikk (2) bekezdését, a C-51/17. EUB ítélet 50. pontját, továbbá a C-118/17. ítélet 48., a C-38/17. EUB ítélet 37. pontját. Rögzítette, az állapítható meg, hogy az irányelv rendszerében csak egyetlen tisztességtelenségi ok van, az irányelv 3. cikk (1) bekezdése. Taglalta a kétlépcsős vizsgálat folyamatát azzal, amennyiben az alperesnek az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezései világosak, érthetőek, továbbiakban a tisztességtelenség vizsgálata kizárt. Utalt arra, a második lépcsős vizsgálat során felperest terheli annak bizonyítása, hogy a szerződés a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeivel ellentétesen a szerződéskötéskor – abban az időpontban és nem utóbb – jelentős egyenlőtlenséget okozott felperes terhére. Alperest terheli annak bizonyítása, hogy a felek közt a szerződéskötés időpontjában nem állt fenn egyensúlyhiány, illetve a deviza alapú szerződéses konstrukcióból eredő árfolyamkockázattal szemben alperes által felpereseknek biztosított kedvező kamatmérték állt, mely a szerződéskötéskor kedvezőbb törlesztőrészletet eredményezett, ezáltal nem volt egyensúly-eltolódás. Az utólagos egyensúly-eltolódás pedig az érvénytelenség körében nem értékelhető. Utalt a bizonyítás elmaradásának következményeire. Aláhúzta, a deviza alapú hitelek csaknem 100 %-át 2004 eleje és 2010 augusztusa között folyósították a magyar pénzintézetek, kimutatásokat csatolt a záloghitelek szerződéseinek összecsomósítására, a hitelek átlagos kamatszintjének változására, az átlagos törlesztőrészletekre vonatkozóan. Állította, a devizahitelek jobban jártak a forintbitelekkel, egy átlagos deviza alapú hitel minden időszakban jobb döntésnek bizonyult, mint egy átlagos piaci kamatozású forintitel. Ha a kamat feltételeket megvizsgáljuk, megállapítható, hogy a kedvező kamatmértékben ellentételezve voltak az adósok. A szerződéskötéskor a felek közt nem volt egyensúlyhiány. A felperes megfelelő tartalmú, világos, érthető tájékoztatást kapott.

[32] Felperes a fellebbezési ellenkérelemre előterjesztett észrevételében utalt az EUB által 2021. december 6-án meghozott C-670/20. számú ítélet 31. pontjára, és kifejtette, az e pontban rögzítettekhez képest az a körülmény, hogy felperes forint jövedelemmel rendelkezik és alperes forint pénznemben értékelt ingatlant fogadott el fedezetként, azt a feltételezést mutatja, hogy a kölcsön pénzneme és a fizetés pénzneme közötti átváltási arány a szerződés teljes időtartama alatt stabil marad. Utalt tanúl azon előadására, hogy az árfolyamra 5 % változást mondtak. Alperesi állásponttal szemben a felperes álláspontja az volt, a szerződés árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezése azért nem világos és érthető, mivel a kölcsönszerződés sehol nem írja le azt, hogy az adós minden kockázatot viselni köteles, így a banki működés kiadásai körében felmerülő kiadás-növekedés kockázatát is. A másodlagos vizsgálat körében pedig felperes a kölcsönszerződés szerződési kockázatokat felperesre hárító rendelkezéseire hivatkozott.

[33] A fellebbezés megalapozatlan.

[34] Az elsőfokú bíróság a tényállást, a perben jelentős tényeket helyesen megállapítva, a bizonyítás eredményének Pp. 279. § (1) bekezdése szerinti mérlegelése során a bizonyítás eredményét okszerűen értékelve, a megállapított tényekből helyes jogi következtetéseket vont le. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság által kifejtett indokokkal az árfolyamkockázati tájékoztatás időszerűsége, annak érthető és világos volta tekintetében egyetértett, osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját. Az elsőfokú bíróság igen részletesen, alaposan, a Pp. 346. § (4)-(5) bekezdésében írtaknak megfelelően indokolta ítéletét. Az árfolyamkockázattal kapcsolatos szerződéses rendelkezések, illetve a tájékoztatás megfelelősége kérdésében, az Európai Unió Bírósága általa felhívott döntéseire is figyelemmel, helytállóan foglalt állást. Annak is kellő indokát adta, hogy a szerződési kockázatok elosztásából fakadó jelentős egyenlőtlenség körében előadottak érdemi vizsgálata milyen okból nem volt szükséges. Tévesen hivatkozott ezért a felperes az egyenlőtlenséget érintő állásfoglalás hiányára, a Pp. 1. § (2) bekezdése sérelmére. Összességében a Fővárosi Ítéltábla úgy értékelte, hogy a fellebbezés az EUB felhívott határozataira is figyelemmel megalapozatlan.

[35] Az rPtk. 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

[36] A Kúria a 2/2014. Polgári jogegységi döntés I. pontjában úgy foglalt állást, a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezése, mely szerint az árfolyamkockázatot – a kedvezőbb kamatmérték ellenében – korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, melynek tisztességtelensége főszabályként nem, csak akkor vizsgálható, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor – figyelemmel a szerződés szövegére, a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is – nem volt világos,

nem volt érthető. Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen.

[37] A 2/2014. Polgári jogegységi döntés az árfolyamváltozás kockázatára vonatkozó tájékoztatással kapcsolatban kifejtette, annak nem szabad olyan hamis látszatot keltenie, mintha a kockázat nem valós, vagy az csak korlátozott mértékben terhelne a fogyasztót. Nem követelmény, hogy kifejezetten a „korlátlan” vagy „felső határ nélküli” szóhasználatával élve utaljon az adós kockázatviselésére. Az EUB C-186/16. és C-51/17. számú ítéletei, továbbá C-227/17. számú végzése a tájékoztatással kapcsolatban olyan többletkövetelményt fogalmaztak meg, hogy a tájékoztatás ne csak a tagállami fizetőeszköz súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének lehetőségére hívja fel a figyelmet, hanem a kockázatnak a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségre gyakorolt hatására is.

[38] Az elsőfokú bíróság helytállóan, részletesen taglalta, a felek közt létrejött kölcsönszerződés, illetve a kockázatteltáró nyilatkozat kellően felhívta a felperes figyelmét az árfolyamváltozás kockázatára, arra, az árfolyam kedvezőtlen változása előre nem látható, ki nem számítható többletköltséget okozhat. Tartalmazta a tájékoztatás azt is, a forintnak a svájci frankhoz képesti gyengülése esetén mind a tőkeösszeg, mind a kamat, a törlesztőrészek megfizetéséhez magasabb forintösszeg szükséges. A kamatra vonatkozóan is tartalmazta azt a figyelmeztetést, alperes nem vállalja át az árfolyam- vagy kamatváltozásból többletterheket.

[39] Utal a Fővárosi Ítéltábla a Jpe.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatban írtakra, mellyel a Kúria a bíróságokra, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 41/D. § (1) bekezdés a) pontja alapján kötelező értelmezéssel kiegészítette a 2/2014. PJE tartalmát. A 2/2014. PJE határozat I. pontját akként kell ily módon értelmezni, hogy akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz, a forint árfolyama a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának a szerződés szerinti esedékes fizetési kötelezettségének a mértéke jelentősen megemelkedhet.

[40] A felperes által írásban kapott tájékoztatás ezen követelményrendszerrel kielégíti.

[41] A Kúria a Gfv.VI.30.149/2021/7. számú ítélete a jelen perbelivel egyező tájékoztatás vizsgálata során már a Jpe.I.60.015/2021/15. számú határozat figyelembevételével és annak tükrében szintén megfelelőnek tartotta alperes tájékoztatását, illetve a jelen perbelivel azonos szerződés erre vonatkozó pontjait.

[42] tanúl tanú, a 2021. november 3-án tartott tárgyaláson elmondottak szerint, a szerződés elolvasása után, az ingatlanfedezet rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban említette az 5 %-os árfolyamváltozást, és nem pedig abban az összefüggésben, hogy 5 %-ot emelkedhet csupán az árfolyam. (A 2008. március 10-i szerződés VII.1. pontja szerint, ha a CHF/HUF árfolyamának nagymértékű változása miatt – legalább 5 %-os változás – figyelembe véve az esetleg megváltozott ingatlanpiaci viszonyokat is, a biztosítékul nyújtott ingatlan értéke már nem lesz a bank számára kielégítő, mint biztosíték, akkor az adós köteles 30 naptári napon belül a bank számára kielégítő pótfedezetet biztosítani.)

[43] A felperes, bár az ő érdekében állt annak bizonyítása, hogy a megfelelő írásbeli tájékoztatástól alperes szóban eltérő, azt lerontó, esetlegesen korlátozott árfolyamkockázat viselésére vonatkozó tájékoztatást nyújtott, ezen kötelezettségének nem tett eleget, ezért a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján a bizonyítás sikertelenségének következményeit neki kell viselnie.

[44] A jelen perbeli ügyben megállapított perben jelentős tények mellett nincs olyan indok, mely alapot adhatna a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében is közzétett fenti határozatától való jogkérdésben történő eltérésre.

[45] Miután a szerződés árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos rendelkezése és a 2008. február 20-án aláírt tájékoztató tartalma alapján a felperesnek értékelni kellett tudnia az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, esetlegesen súlyos gazdasági következményeit is, világos és érthető megfogalmazás folytán a tisztességtelenség, ezen belül az egyensúlytalanság már nem is vizsgálható.

[46] A vizsgálhatóság hiánya a 93/13/EGK tanácsi irányelv 4. cikk (2) bekezdéséből egyenesen következik, mely szerint a feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik a szerződés elsődleges tárgyának meghatározására, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek. Márpedig az EUB a C-51/17. számú ítélet 50. pontjában úgy foglalt állást, hogy az árfolyamkockázat fennállása a deviza alapú kölcsönszerződés jellegadó sajátossága, melyre tekintettel a szerződés elsődleges tárgya, a főszolgáltatás körébe tartozik.

[47] A C-670/20. számú EUB ítélet jelen ügybeli azon feltételezés kifejtésére nem alkalmas, hogy a kölcsön pénzneme és a fizetés pénzneme közötti átváltási arány a szerződés teljes időtartama alatt stabil marad. A jelen ügyben – éppen ellenkezőleg -, alperes arról adott tájékoztatást, hogy a forint árfolyama a svájci frankhoz képest akár jelentősen is változhat.

[48] Az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás érthető és világos volta megállapítható, a támadott szerződési feltételek nem semmisek, ezért a kölcsönszerződés sem érvénytelen. Így az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi következtetés levonásának sem állnak fenn a feltételei. Az elsőfokú bíróság összességében helytállóan, az anyagi jognak megfelelően utasította el a keresetet.

[49] Erre figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 383 § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[50] A Pp. 83. § (1) bekezdése alapján az alperes javára a pervesztes felperes köteles a másodfokú perköltséget megfizetni.

[51] A Fővárosi Ítéltábla a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése alkalmazásával mérsékelt összegű másodfokú perköltség, mint ügyvédi munkadíj megfizetésére kötelezte a felperest, arra is figyelemmel, hogy alperesi képviselő a másodfokú tárgyaláson nem vett részt.

[52] A felperes személyes költségmentességére figyelemmel a Pp. 102. § (6) bekezdése folytán a meg nem fizetett fellebbezési illetéket az állam viseli.

Budapest, 2022. június 1.

dr. Rutkai Éva s.k.
a tanács elnöke

dr. Molnár József s.k.
előadó bíró

dr. Kolozs Balázs s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: